

# EXIT TRUMAN

*Av professor GUNNAR HECKSCHER, Stockholm*

DET är betydlig skillnad på en amerikansk valrörelse och en svensk. Olikheterna äro många. En av dem är längden i tiden, som är sådan, att en person som tänker kandidera till senaten vid novembervalet inte anser sig hinna med någonting annat, inte ens sin ordinarie tjänst, ända från nyåret. Propagandans omfattning och våldsamt är också större, och därmed sammanhänger väl även att inte ens genomsnittsväljaren tror på mera än högst femtio procent av vad politikerna säga. Å andra sidan sakna partierna i stort sett den fasta sociala anknytning som kännetecknar särskilt de skandinaviska ländernas partiväsen, och i en rad landsdelar gör ett stort antal väljare sitt slutliga ståndpunktstagande först under det sista halvåret före valet. En annan komplikation är sammankopplingen av nationella och lokala val: vid ett och samma tillfälle kan det bli fråga om att utse elektorer till presidentvalet, unionssenator, ledamöter av kongressen, guvernör för staten, ledamöter av statens senat och representanthus, eventuellt också en rad kommunala befattningshavare — för att inte tala om att det i vissa stater därutöver kan förekomma ett par folkomröstningar vid samma tillfälle.

Trots alla dessa komplikationer spela personfrågorna en avgörande roll särskilt vid presidentvalet. Det är ingalunda för mycket att säga att kandidaternas personer åtminstone vid detta valtillfälle betyda mera än partiernas program. Partiernas nominering av presidentkandidater tilldrar sig därför väl så stort intresse som det slutliga valet.

I ovanlig hög grad var detta fallet vid sommarens partikonvent.

Ännu när republikanerna började sina förhandlingar var det omöjligt att förutse vem som skulle vinna kandidaturen, och det torde ha varit förhållandevis få som förutsett Deweys kuppliknande seger. Utan tvivel var det oenigheten mellan hans konkurrenser och ingalunda sympatierna för honom själv som i första hand avgjorde utgången, men härigenom räddades också republikanerna från det förödmjukande skådespelet med otaliga resultatlösa omröstningar.

Som person väcker Dewey sällan större sympatier. Han saknar nästan helt spontanitet, och även när det gäller politiska åsikter ledes han av allt att döma mindre av inre övertygelse än av taktiska beräkningar. Å andra sidan står hans personliga effektivitet och energi utom all fråga, han är en durkdriven förhandlare, och han är vidare känd icke blott för sin förmåga att omge sig med dugligt folk utan även för att vara beredd att ta hänsyn till medhjälparnas råd.

Ett helt annat slags person är svenskättingen Warren, hittills guvernör i Californien med såväl demokratiskt som republikanskt stöd, och nu vice-presidentkandidat. Warren är äldre än Dewey, varmare och mänskligare till hela sin läggning och utomordentligt populär i sin hemstat, där man i det längsta hoppades på att han skulle bli den samlingskandidat om vilken republikanerna skulle förena sig då det visade sig omöjligt för dem att uppnå någon enighet. Nu få de nöja sig med att Californien för första gången i unionens historia får en av sina män åtminstone på vice-presidentposten. Även om man tar hänsyn till det faktum att den stora västkuststatens ledande män i sina landsmäns ögon alltid äro tjugofem procent märkvärdigare än de skulle vara om de bodde i någon annan del av unionen, råder det likväl knappast något tvivel om att Warren är en både ärlig, framsynt och duglig man. Som villkor för sin kandidatur uppställde han att vice-presidenten skulle få verkligt inflytande och verkliga arbetsuppgifter; det återstår att se huruvida löftet härom kommer att infrias.

Bland de övriga aspiranter som det republikanska partikonventet förkastade må först och främst nämnas tre, vilka representera något mera konservativa schatteringar än Dewey och Warren. Taft och Stassen torde om tillfälle givits ha varit beredda att samverka i sista upploppet men fingo nu finna sig i att bli ställda helt utanför. Taft är mycket starkt konservativ även efter amerikanska begrepp, särskilt kanske i arbetsmarknadsfrågor, och trots att han allmänt anses både ärlig och samvetsgrann (dessutom anses han hustru vara mycket intelligent) skulle han knappast ha kunnat bli någon särskilt entusiasmerande kandidat. Det skulle däremot Stassen, med sin förmåga att utveckla ungdomlig charm, utan svårighet ha kunnat bli; vad man i hans fall tvekade om var väl huvudsakligen omdömet. Åtskilliga räknade slutligen med — eller fruktade — att representanhusets talman Martin skulle kunna manövrera sig fram till presidentkandidaturen; han representerar i hög grad de republikanska partibossarna, vilka skulle ha kunnat

räkna med gyllene tider à la Harding, om Martin lyckats komma till makten.

Helt annat var läget beträffande Vandenberg. Både europeiska och någorlunda opartiska amerikanska bedömare äro tämligen ense om att denne har mera av statsman i sig än någon annan bland de kandidater som nu diskuterats. Att han icke uppställdes som presidentkandidat har flera orsaker. En av dem är att han till följd av sin reservationslösa anslutning till en gemensam, aktiv amerikansk utrikespolitik förskaffat sig mäktiga ovänner bland sitt eget partis isolationister. Viktigare var emellertid sannolikt att han själv icke tycktes vara särskilt angelägen och i varje fall inte ville göra någonting för att uppnå kandidaturen. Ur många synpunkter kan det också ifrågasättas, om han icke i grunden kan utöva större inflytande som ordförande i senatens utrikesutskott än från den parlamentariskt sett isolerade posten i Vita huset.

Demokraternas partikonvent medförde inga överraskningar: Truman uppställdes som kandidat, liksom nästan undantagslöst varit fallet med en sittande president som önskar ställa upp sig för en andra valperiod. Sensationerna ägde rum under tiden närmast före konventets sammanträde. Det var uppenbart att stora grupper inom det demokratiska partiet önskade bli av med Truman. Man sökte först få general Eisenhower att åtaga sig kandidaturen, i vilket fall Truman säkerligen icke haft annat att göra än att träda tillbaka. Sedan nämndes diverse andra namn, däribland William Douglas, medlem av högsta domstolen, men ingen nappade på kroken. Hade Truman frivilligt av sagt sig kandidatur är det väl möjligt att något annat samlande namn hade kunnat uppdragas, men han var besluten att kandidera och uteslöt därigenom alla andra. I vad som allmänt betraktas som ett utsiktslöst företag var det svårt för honom att få en god kandidat till vice-presidentposten; emellertid stannade budet hos demokraternas senatledaren Alben Barkley, en gammal veteran inom partiet med beprövad taktisk skicklighet och få illusioner.

Truman själv har under det gångna året ånyo förlorat en del av det anseende han först tycktes återvinna. Det är rätt uppenbart att Roosevelts mantel är honom för tung och att han inte heller funnit någon egen väg att följa. I sin kritik mot den republikanska kongressen hade han rätt stora sympatier, men republikanerna kunde vinna ungefär samma anklång, då de frågade om Truman i och för sig varit mera framgångsrik på egen hand. Hans schackdrag att inkalla kongressen till extra session före

valet — ett högst ovanligt företag — blev inte heller taktiskt särskilt effektivt, eftersom hans kritik mot dess ineffektivitet drunknade i sensationerna kring fru Bentley och det påstådda kommunistinflytandet inom förvaltningen.

Det finns ju denna gång ytterligare två presidentkandidater som hoppas åtminstone på några elektorsröster. Den ene är de revolterande sydstatsdemokraternas kandidat, guvernör Thurmond, som visserligen påstår att han hoppas bli vald men i realiteten naturligtvis inte hoppas på mera än att beröva de officiella demokraterna några stater i »the solid South» som straff för att de fördristat sig att liksom republikanerna fastslå negrernas medborgerliga rättigheter. Den andre, mera kände, är Wallace, som kandiderar tillsammans med f. d. kabarésångaren senator Glen Taylor. Icke heller den gruppen har någon chans till seger, men dess ingripande är likväl förtjänt av något större intresse. Det rör sig här om ett försök att skapa ett radikalt parti, närmast ett arbetarparti, vilket kommer att ta huvuddelen av sina röster från demokraterna i nordstaternas industricentra. Wallace och hans folk hoppas på att ett kraftigt röststoppbåd för dem dels skulle kunna leda till en radikalisering av det demokratiska partiet, dels — i förening med den erfarenhet de breda lagren kunna få av några års republikanskt styre — bereda väg för större framgångar i ett annat läge. Wallace själv är inte kommunist och Taylor har aldrig beskyllts för att ha några mera preciserade eller genomtänkta politiska åsikter. Men det är obestridligt att Wallace har den kommunistiska rörelsens stöd och att en liten men effektiv kommunistisk cell i stort sett behärskar det nya partiets politik, utan att Wallace gör det minsta för att hindra det. Besvikelsen över att presidenturen gick honom ur händerna genom att Truman och inte han blev Roosevelts medkandidat 1944 har uppenbarligen gjort Wallace desperat eller åtminstone kommit honom att utan närmare granskning ta emot stöd varifrån det än kommer.

Valets utgång lämnar knappast utrymme för något tvivel. Republikanerna ha knappast förlorat något nämnvärt sedan 1946 års valseger, och därtill kommer att deras personval, Deweys taktiska skicklighet och motståndarnas splittring ger dem större chanser denna gång. Som bekant utses elektorerna med relativ majoritet stat för stat, så att det parti som har det högsta rösttalet i en stat besätter alla dess elektorsplatser. Av de fem folkrikaste och därför betydelsefullaste staterna i unionen kan Dewey med ganska stor säkerhet påräkna sin egen, New York, och Warren sin, Cali-

fornien. I Illinois sitter för närvarande ett republikanskt styre; därtill kommer att Wallace här torde ha särskilt stora möjligheter att nagga demokraterna i kanten och sålunda säkra en republikansk seger. Även Ohio betraktas som ett säkert republikanskt fäste, och unionens andra stat, Pensylvanien, vilken i detta sammanhang kanske är den osäkraste, kan dock snarare väntas gå till Dewey än till Truman. Pessimistiska demokrater räkna med att Truman måhända icke får majoritet i en enda stat, och icke heller optimisterna inom partiet våga hoppas på mera än ett någorlunda hedersamt nederlag. Det är republikanernas och särskilt Deweys planmässiga arbete som håller på att bära frukt.

Ur utrikespolitisk synpunkt har det knappast någon större betydelse om Dewey ersätter Truman. Utrikespolitiken har nu redan under en tid förts av de båda stora partierna tillsammans, och Vandenberg genomdrev vid republikanska partikonventet ett utrikespolitiskt program, vilket gick längre i anti-isolationism än vad ens Roosevelt vågade göra under sina tidigare år som president. Även Dewey har kraftigt sagt ifrån gentemot det slags politik som bedrivits av sådana hans partivänner som den herostratiskt ryktbare kongressmannen Taber. Förenade staterna komma icke att dra sig tillbaka från världspolitiken också om Dewey och John Foster Dulles intaga Trumans och Marshalls platser.

Icke heller inrikespolitiskt blir förändringen kanske så stor i avseende på unionens politik. Dewey är visserligen kritisk mot den amerikanska arbetarrörelsen (delvis kanske till följd av sina egna erfarenheter av fackföreningarnas verksamhet i New York under 1930-talet), men han är ingalunda socialpolitiskt negativ. Utan tveivel kommer han att göra sitt yttersta för att hejda inflationen, men han kan även väntas göra aktiva insatser t. ex. för att lindra bostadsnöden.

Sina viktigaste verkningar får en republikansk valseger helt säkert icke i unionen utan i delstaterna. Det är här som republikanerna företräda en så utpräglat konservativ ståndpunkt (åtminstone i många stater) och det är också här som så många av de viktigaste sociala frågorna ställas på sin spets. Därtill kommer att det republikanska partiets lokala rekrytering på många håll är synnerligen otillfredsställande. Dock är det icke alldeles lätt att härvidlag skilja mellan partierna; om en republikansk valseger i Illinois skulle betyda den mest korruperade valmaskinens triumf, skulle detsamma utan tvekan också kunna sägas om en demokratisk valseger i New York City.